

Ekkor apját, Péneiosz folyamistent kéri: mentse meg. Péneiosz földbe gyökereztetni Daphné lábát, testét habérfává alakítja.

Mi ennek a mítosznak a jelentése? A felkelő nap elüzi a hajnalt? (Max Müller) A fiatal lány ösztönös irtózása a nemi aktustól? (Pszichoanalízis) Az akhájok elfoglalják a krétai Földistennő szentélyét? (Graves) A SZABADSÁG—KÖTÖTTség felváltása a MULANDÓSÁG—ÖRÖKLÉT oppozíciójával? (Kísérletezünk Pjatyigorszkij módszerével.) Ez utóbbival valahogy így állunk: egy bot minden ösvényhez használható. A sok ösvény láttán így nem fogunk elszomorodni, mint Lukianosz, akinek kicsúszott kezéből a borostyánkő, pedig már azt is eltervezte, mi mindenre fogja fölhasználni.

A. M. PJATYIGORSZKIJ

Mítoszokról – pszichológus szemmel

0.1. A mitológia a mítoszkutatás tudománya.

0.2. A mitológiának nincs saját KUTATÁSI TÁRGYA. Objektuma lehet bármilyen magatartás bármilyen rangú és rendű leírásban, beleértve magának a kutatónak a magatartását is (a leírás is magatartás).

0.3. A mitológiának van viszont saját KUTATÁSI FORMÁJA. Ide tartoznak mindazok az alapfogalmak és terminusok, amelyek a tárgy leírásában szerepet játszanak. Ezenkívül ide tartoznak mindazok az alapösszefüggések, amelyek a fogalmak és terminusok között fennállhatnak, valamint az az alaphelyzet, amelyből a mítoszalkotó kiindulhat, amikor ezeket a fogalmakat, terminusokat és összefüggéseket használja és értelmezi.

1.1. Első pillantásra a mítosz ismeretlen valami. A köznapi gondolkodás inkább abból indul ki, hogy mi NEM a mítosz. Azt mondjuk: „ez egy mítosz; nem logikus, tehát mítosz; nem tudomány, hanem mítosz; nem tény, hanem mítosz.“ A köznapi mítoszfelfogás negativitása azon alapul, hogy a köznapi gondolkodásban a világ — tudatosan vagy nem tudatosan — kettészakad: egy olyan világra, amely feltehetően a valóság része, és egy olyan világra, amely kívül esik a valóságon, vagyis a SEMMI-re.

1.2. A köznapi gondolkodásból kilépve a kutató számot ad arról, hogy a valóság tényeiről is állíthatjuk azt, hogy „ezek mítoszok“. De a kutató sem tudja meghaladni a világnak ezt a dichotomikus szemléletét, és a mítoszt vagy úgy fogja fel, mint a *valóság* fogalmának a beszűkítését, vagy mint a *nem valóság* fogalmának a kiterjesztését, esetleg mint a nyelv „ürsétáját“ olyan átmeneti régiókban, ahol elmosódik a határ valóság és nem valóság között, s ahol legfeljebb a valóságosság meglétéről vagy hiányáról beszélhetünk. Mindenestre a kutató kénytelen elismerni, hogy itt a mítosz mint VALAMI jelenik meg, és hogy a köznapi mítoszfelfogásnak pozitív oldala is van, akár bevalljuk, akár nem.

1.3. Az átmeneti tartományt és a mítosz VALAMI-jét nem lehet függetleníteni egymástól. A SEMMI ebben az összefüggésben a valóság egyszerű tagadása, egyfajta antirealitás. A nem valóságosnak nincsenek saját, önálló ismérvei, az átmeneti tartományhoz képest semmit sem jelent. Vagyis míg a nem valóság a valósághoz képest inkább mint VALAMI MÁS jelenik meg, és nem mint annak egyszerű tagadása, addig a mítosz VALAMI-je inkább SEMMI; a mítosz pozitívítása pedig névleges. A „mi a mítosz?“ pozitív kifejtésének fiktív volta lélek-

tanilag azt az óhajt váltja ki a kutatóból, hogy korlátokat állítson magának, mégpedig egy nyelvészeti meghatározás korlátait („mítosz az, amit annak nevezünk“). De ha ennek a VALAMI-nek a triviális meghatározásában mégis egyfajta különös valóság létezéséből (vagy lehetőségéből) indulunk ki, ez azt jelenti, hogy ez a valami a tények egyszerű tagadásánál jóval összetettebb jelenség. Ez a valami vagy percepciónk pszichikai valóságában, vagy tudatunk objektivitásában lelhető fel.

2. Az az állításunk, hogy a mitológiának nincs saját kutatási tárgya, a következő előfeltevéseken alapul:

2.1. Nincs a magatartásnak olyan sajátos változata, amelyet mitikusnak nevezhetnénk. A mitikus szöveg (mind a szó szoros értelmében vett szöveg, mind a magatartás szövege) a magatartás más változatain BELÜL jön létre. Más szóval, a szó szoros értelmében vett szövegnek nem lehet elsődlegesen mitikus funkciója a magatartásnak ahhoz a változatához képest, amelyen belül létrejött. Sajátosan mitikus szöveg tehát nem létezhet.

2.2. Az a szöveg, amit általában (a köznapi beszédben, a tudományban) mitikusnak szoktunk nevezni, gyakorlatilag igen jellegtelen más, nem mitikus jelentésű szövegekhez képest.

2.3. A mítosz nem lehet tartalom a magatartás egy másik változatához, például a rítushoz mint formához képest.

3.0.1. Persze, a mai ember az önmegfigyelés felé hajlik. Ugyanakkor elég tudatos ahhoz, hogy az önmegfigyelés mindennapos lélektani folyamatát is megfigyelje és (magasabb rendű szöveget alkotva) leírja. A ma embere azonban azt tapasztalja, hogy az IGEN—NEM dichotómiája magában a leírásban is elkerülhetetlen. Ez az IGEN—NEM kettősség a valóság leírásának központi nyelvi oppozíciója, s mint ilyen egyben a valósághoz való viszonyunk fő rendezőelve. IGAZ—HAMIS (helyes—helytelen) a tudomány dichotómiája, IGAZSÁGOS—IGAZSÁGTALAN az etikáé, MEGFELELŐ—NEM MEGFELELŐ a viselkedési stratégiáké — e dichotómiák nélkül elképzelhetetlen a tények minőségi értékelése.

Az IGEN—NEM tényező annyira áthatja gondolkodásunkat, hogy meg sem ütközünk mindazokon az ellentmondásokon (paradoxonokon), amelyeket e tényezőnek pszichikumunk akarati szféráiba való behatolása vált ki. Intuitíve érezzük, hogy egy *alternativa*, bármilyen minimális legyen is, *mindig a választás szabadságát jelenti*.

3.0.2. De ha kidolgozható egy olyan nézőpont vagy nyelv, amelyből vagy amelynek segítségével felismerhetjük vagy leírhatjuk az egyéni helyzetet mint nem alternatívát, ez egy teljes világmodell (vagy VILÁGNÉZET) megalkotását teszi lehetővé.

3.0.3. Hogyan haladható meg az egyéni élethelyzet adott alternatívája? Problémája ez minden történelmi kornak és kultúrának. A Sapir—Whorf-féle hipotézis értelmében mindig szorosan kapcsolódik az adott kor és kultúra adott helyzetében lényeges LEXIKÁLIS OPPOZÍCIÓK-hoz. Egy ilyen leíró nyelv hozzávetőleges jellemzésére három metanyelv-terminust vezetünk be: (a) TRAGIKUS HELYZET; (b) A VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGA és (c) SEMLEGE-SÍTŐ. (Megegyeztünk abban, hogy a *helyzet*, *szabadság* és *világnézet* szavak a leíró nyelvhez tartoznak.)

(a) Tragikusnak nevezünk egy helyzetet, ha tudjuk, hogy egyaránt vezethet a hős személyiségének lebontásához (van amikor a személyiségváltozás olyan mélyreható, hogy a hős megszűnik önmaga lenni), illetve a hős álgőzelméhez olyan elemek fölött, amelyeket már előzőleg a javára megváltoztattak. Egy ilyen helyzet a szövegben mint objektíve adott helyzet jelenik meg, olyan objektív tények összességéeként, amelyeken a szubjektum nem tud változtatni. A hős nem tud úrrá lenni sem a saját természetén, sem az ellenséges környezeti elemeken.

(b) A VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGA fogalmat a szubjektum cselekvésének leírására vezettük be, aki maga is az objektíve adott helyzet része. A VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGA nemcsak az adott helyzetet teszi a szubjektum számára lényegtelenné, hanem minden hasonló helyzetet. Más szóval, az összes ilyen helyzetet a szubjektum nem írhatja le többé az adott oppozíció fogalmaival, mi pedig nem írhatjuk le többé a tragikus helyzet fogalmával.

Kétségtől ez az a „lépcsőfok“, amelyről az ember másféle helyzetek világába lép át: egy más világnézetbe, nyelvbe és magatartásba. Ezt a világot más-képpen, más terminusokkal, más szavakkal írjuk le. Minden olyan cselekvésre való utalás, amelyet a VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGA-ként írunk le, minden konkrét helyzetben azt az oppozíciót fogja semlegesíteni, amellyel a tragikus helyzetet leírtuk.

(c) Ez az utalás, illetve az ennek megfelelő fogalom — a SEMLEGESÍTŐ. Itt most eltekintünk attól, hogy a SEMLEGESÍTŐ milyen szóval alkot másik oppozíciót, s az sem érdekel bennünket, hogy a másik oppozíció egyáltalán létrejön-e, vagy sem.

Mit jelent a MINIMUM a VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGÁ-ban, ha ez utóbbi fogalmat kizárólag a szubjektum magatartására vonatkoztatva használjuk? A MINIMUM-ot úgy kell értenünk, hogy a szubjektum a saját élethelyzetéből mint faj-fogalomból (*species*) a legközelebbi nem-fogalomba (*genus*) lép át, s ezzel az alternatívák egy minimális csoportját semlegesíti, azaz változtatja lényegtelenné. A SEMLEGESÍTŐ pusztán csak nyelvi releváns fogalom. A szubjektum, amikor CSELEKSZIK, kiválaszt egyet a rendelkezésére álló leíró nyelvekből, vagy egy metanyelv használatához folyamodik (az adott konkrét helyzetet illetően).

3.0.4. Wittgenstein jegyezte meg, hogy kettős a világunk: van a BOLDOGSÁG világa és van a BOLDOGTALANSÁGÉ. Wittgenstein alighanem az európai kultúrára gondolt, ahol minden lényeges helyzetet olyan nyelven írunk le, amelynek a BOLDOGSÁG—BOLDOGTALANSÁG a központi oppozíciója. Hogyan léphetjük át az adott oppozíció határait? Hogyan ismerhetjük fel *viselkedésünkkel* a VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGÁT, s hogyan alapozhatjuk meg választott *nyelvünkkel* a SEMLEGESÍTŐ-t? Mivel helyettesíthetjük az adott magatartást és (a magatartás sajátos eseteként felfogott) nyelvet? Új alternatívaként (oppozícióként) vagy más kultúrák azonos szintű magatartását (nyelvét), vagy saját kultúránk más szintű magatartását (nyelvét) fogjuk választani.

3.0.5. A BOLDOGSÁG—BOLDOGTALANSÁG oppozíciót a buddhizmus nyelve a FELSZABADULTSÁG—SZENVEDÉS oppozícióval, a katolikus szövegek nyelve pedig a KEGYELEM—KÁRHÓZAT oppozícióval helyettesíti. (Az új oppozíció bármelyik tagja semlegesítheti az előző oppozíciót.)

Nézzük az adott nyelvi oppozíciónak megfelelő, klasszikusan európai alternatívát: LÉG-Y BOLDOG, VAGY HALJ MEG (és ennek valamennyi változatát, pl. LÉG-Y SZABAD, VAGY HALJ MEG). Az egzisztencializmus alternatívája, az *öngyilkosság*, szélsőséges helyzetben azonos a VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGÁ-val. A személyiség tudatos és teljes megsemmisítése a hinduizmusban éri el a legmagasabb szintet, az öngyilkosság itt egyfajta kolostori visszavonulás az élettől. (Nem azért cselekszünk, mert „minden rossz“, hanem azért, mert „minden a lehető legjobb úton haladhat“.)

3.0.6. A SEMLEGESÍTŐ ismerete semmit sem árul el a VÁLASZTÁS MINIMÁLIS SZABADSÁGÁ-ról (és viszont). Éppígy az adott LEXIKÁLIS OPPOZÍCIÓ ismeretében sem következtethetünk a konkrét alternatívára (és viszont).

3.1. A továbbiakban nem teszünk különbséget a *magatartás szövege* és a *tu-lajdonképpeni szöveg* között. Abból indulunk ki, hogy a magatartás is leírható, tehát a magatartás is szöveggé válhat. A SEMLEGESÍTŐ és a VÁLASZTÁS MI-

NIMÁLIS SZABADSÁGA (az oppozíció és az alternatíva) a továbbiakban egy és ugyanaz a fogalom, amit összefoglalóan A MAGATARTÁS OPPOZÍCIÓJÁ-nak nevezünk.

3.1.1. Mítosz akkor keletkezik, mikor egy magatartás-oppozíciót egy másik magatartás-oppozíció semlegesít. Az európai kultúra magatartásnyelvének klaszszikus ÉLET—HALÁL oppozícióját egy másik kultúra, az ókori indiai kultúra magatartásnyelve szerint a FELSZABADULTSÁG fogalma semlegesíti, amely a KÖTÖTTSÉG fogalmával alkot oppozíciót, s az ÉLET és a HALÁL-t egyaránt magában foglalja.

3.1.2. Ennek ellenére a mítosz-generálást nem feltétlenül szükséges valamely oppozíció semlegesítéséhez kötni. A régi oppozíció semlegesítésének csak úgy van értelme, ha az új (másik) oppozíció az adottat semlegesítve, ugyanakkor a kultúra minden más lényeges oppozícióját is semlegesíti. A mítosz egyfajta UNIVERZÁLIS SEMLEGESÍTŐ.

Az oppozíciók helyettesítése önmagában véve nem tekinthető a valóság „mitikus kiegészítésének“, sokkal inkább a valóság és nem valóság közti „átmeneti“ konstrukciónak. A mítosz negatív meghatározása (mi NEM a mítosz) nem tartozik a tulajdonképpeni mitológiára, a mítoszkutató mégis egy ilyen megközelítés foglya maradhat.

Ezért a mitológia mint forma háromfelé tagolódik. Van az ÉRTELMEZENDŐ MÍTOSZ; van a NEM MÍTOSZ, amely az előbbivel oppozíciót alkot; és van az ÉRTELMEZETT MÍTOSZ, amelyet a nem mítoszban rejlő tagadás tesz értelmezetté. (A NEM MÍTOSZ szempontjából az új oppozíció megjelenése a lényeg, a MÍTOSZ szempontjából a régi oppozíció helyettesítése.)

3.1.3. A mítosz legfontosabb jellemvonása az *összes oppozíciók általában való semlegesítési tendenciája*, a MITIKUS TENDENCIA.

3.1.4. A kutató szempontjából a mítosz nemcsak olyan oppozíciók SEMLEGESÍTŐ-je, amelyek egymás partikuláris eseteként alkotnak sort, hanem különböző független oppozíciósorok SEMLEGESÍTŐ-je is, úgy, hogy ezek metszéspontjában helyezkedik el. Azt is mondhatjuk, a mítosz a KIZÁRT OPPOZÍCIÓK TERÉben létezik.

3.1.5. A mítosz partikuláris magatartáson alapul, benne egy partikuláris magatartás oppozíciói semlegesítődnek. Ez a magatartás a következő időbeli jellemzőkkel rendelkezhet:

a) Lehet időhöz kötött (krónia), vagy nem (akrónia).

b) Ha időhöz kötött, ezt figyelembe vehetjük (diakrónia), vagy nem (szinkrónia).

c) Ha ezt figyelembe vesszük, az idő rendelkezhet vagy nem egyirányúsággal.

A BOLDOGSÁG az európai irodalmak többségében egyfajta „kellemesen eltöltött idő“, amely ennek megfelelően többé-kevésbé megnyújtható időszegmentumokra (perc, óra, nap stb.) oszlik. De a BOLDOGSÁG—BOLDOGTALANSÁG oppozícióit igen gyakran más, tőle független oppozíció-sorok oppozíciói semlegesítik — ez az, ami egy bizonyos MITIKUS TENDENCIA-ról árulkodik.

Szophoklész mondja az *Oidiposz király* zárórészében: „csak az a boldog, akinek boldogan végződik az élete.“ Itt a korábbi BOLDOGSÁG—BOLDOGTALANSÁG oppozíciót az ÉLET—HALÁL oppozíció „nyeli el“, és alakítja át BOLDOG HALÁL—BOLDOGTALAN HALÁL új oppozíciójává. A XIX. századi romantikában az élet teljessége másképpen semlegesíti az adott oppozíciót. A BOLDOGSÁG mint TELJES ÉLET egyaránt magában foglalja a boldogság és a boldogtalanság tapasztalatát. A BOLDOGTALANSÁG ezzel szemben egy ilyen tapasztalat hiányát jelenti.

3.2. A mítoszt nem az teszi mítosszá, hogy a valóság és nem valóság közti „átmeneti tartományban“ helyezkedik el. Mítoszról mint egységről csak akkor

beszélhetünk, ha a SEMLEGESÍTŐ és a MITIKUS TENDENCIA egyaránt jelen van. A mi szempontunkból a mítosz mindig két világ, két nézőpont, két magatartás közti határon fog elhelyezkedni. De mint a tudat partikuláris struktúrája, a mítosz mindig teljes egész.

3.2.1. A mítoszt mint teljes egészet csak a helyzetek és feltételek egy adott típusa hozhatja létre, amit mi MÍTOSZTEREMTŐ HELYZET-nek nevezünk. Ennek a helyzetnek a mítosz-szöveg létrehozása szempontjából nincsenek fokozatai. Ez a helyzet *vagy van, vagy nincs*. Ez a helyzet csak akkor áll elő, ha a társadalmi kommunikációban (társadalmi kontextusban) és az egyén lelkiállapotában egyidejűleg következnek be bizonyos objektív helyzetek.

3.2.2. A konkrét mítosz esetében a lelkiállapot szerepét tekintjük elsődlegesnek. A számba jöhető objektív tényezők csakis egy lelkiállapot közvetítésével vehetnek részt a mítoszeremtő folyamatban. Ezt a lelkiállapotot csak az objektív tudatállapotként fellépő MÍTOSZ oldhatja fel.

3.2.3. Tételezzük fel, hogy létezik egy ilyen lelkiállapot.

3.2.4. Ha igen, akkor ez a lelkiállapot többféleképpen jöhet létre: spontán módon, hipnózis útján, önhipnózis útján (a koncentráció és kontempláció is ide tartozik); vegyi úton (kábitószeres „utazás“) vagy esetleg valamilyen más módon.

3.2.5. Az adott lelkiállapot „feloldása“ a mítoszban már önmagában véve is pszichoterapikus hatású lehet. Ez a pszichoterapikus hatás a kommunikáció révén egy adott társadalmi csoport más tagjaira is átszarmazik. A mítoszt úgy is fel foghatjuk, mint ami másokból is ugyanazt a lelkiállapotot váltja ki.

3.3. A MÍTOSZ-t tehát értelmezhetjük: a) egy másik mítosz szemszögéből nézve; b) az oppozíció szempontjából; és c) a mítoszeremtő helyzet (lelkiállapot) függvényében.

3.4. Ha egy mítoszt egy másik mítosz szemszögéből magyarázunk, ez még nem jelenti azt, hogy a másik mítoszból is eredeztetjük. Vannak teljesen azonos mítoszok, amelyek egészen más feltételek közt jöttek létre, az egyik MÍTOSZTEREMTŐ HELYZET-ben, a másik pedig egy ilyen HELYZET-en kívül.

3.5. A MITIZÁLÁS nem más, mint a „mítosszá válás“ lehetőségeinek felhasználása a szövegben. Ha a mitizálás mozzanata kerül előtérbe, az adott tárgyak elvesztik a szubjektum számára saját, eredeti jelentésüket.

3.5.1. A „NEKEM MINDEN MINDEGY“ kifejezés szemantikai vizsgálata során fel kell tárnunk, milyen folyamatszerű változások következnek be a szubjektum lelkiállapotában. (A fenti kifejezés maximált változata az olyan típusú kifejezéseknek, mint: NEKEM MINDEGY, AKÁR A, AKÁR B.) Azok a tárgyak, amelyekre az ilyen típusú kifejezés vonatkozik, mint oppozícióban lévők, végtelenen különböznek egymástól. Ugyanakkor szubjektíve és pszichológiai szempontból nem beszélhetünk végtelen szembenállásról. (Viszont elfogadjuk, hogy ezek a tárgyak ellentétes erkölcsi pólusokon [JÓ—ROSSZ, KELLEMES—KELLEMETLEN, VONZÓ—TASZÍTÓ] helyezkednek el, vagyis hogy a háttérben bizonyos pszichikai és pszichofiziológiai folyamatokkal kell számolnunk.) Ezután az A tárgyról kijelentjük, hogy egyenlő B-vel. De egy ilyen kijelentés, vagyis az, hogy az adott oppozíciót nyelvileg helyettesítettük, még nem változtatja meg a dolgok előző lélektani pozícióját. Ahhoz, hogy a pszichikumban is változás menjen végbe, az adott kifejezésnek tapasztalattá kell válnia. A kijelentés ténye önmagában még nem közöny. Ugyanis A-ról és B-ről mint két különböző, egymással oppozícióban levő dologról azt állítani, hogy a kettő „egy és ugyanaz“, egészen más típusú azonosítás, mint „AZ EMBER EGY EMLŐS“ kijelentésben az embert az emlősök osztályába sorolni. Végül el kell jönnie annak a pillanatnak, amikor nem az idéz elő változást a pszichikumban, ami A-val egyenlő, hanem maga az a tény, hogy valami egyenlő A-val, pontosabban az, hogy MINDEN, tehát B, C stb. is egyenlő A-val. Ez a tapasztalat nem feltétlenül egy szubjektív viszony felszámolása. A lényeg

inkább az, hogy minden tárgyhoz ugyanaz legyen a viszonyunk, vagyis hogy MINDEN legyen mindegy.

A NEKEM MINDEN MINDEGY kifejezés pragmatikai elemzése sokkal bonyolultabb. Ezt a tapasztalatot vagy a szubjektum személyiségében immanens módon benne rejlő pszichikai jelenségként fogjuk fel (ez néhány mélyebb személyiség-faktor jelenlétével függ össze), vagy külső tényezők (hipnózis) hatására keletkező pszichikai jelenségként. De úgy is fel lehet fogni, mint a belső és külső tényezők kombinációját.

Abból a tényből, hogy az A—B oppozíciót helyettesítettük, még nem következik, hogy ez az oppozíció létezett is. Lehet, hogy a helyettesítés előtt meg sem jelent az egyén pszichikumában, csak mint a kollektív nyelv ténye létezett. Ha tehát valakinek a tapasztalatát a BOLDOGSÁG—BOLDOGTALANSÁG oppozícióval vagy a NEKEM MINDEN MINDEGY kifejezéssel írjuk le, ez még nem jelenti azt, hogy egy másik nyelv használatára tértünk át. Mindössze arról van szó, hogy valami olyat tapasztaltunk, ami még nem válhatott az adott nyelv tényévé.

3.5.2. Milyen módszerrel „hívjuk elő” a NEKEM MINDEN MINDEGY típusú mítoszeremtő tapasztalatot? Fő vizsgálati módszerünk a KIFEJTÉS. A KIFEJTÉS olyan valaminek a bizonyítása, amit nem tudunk kifejezni. KIFEJTÉS pragmatikusan minden olyan esetben való bizonyítás, ahol a kifejezés nem érte el a célját. Elfogadtuk tehát, hogy a valóságban van valami, amit nem tudunk kifejezni, de ki tudunk fejteni (be tudunk bizonyítani). Ha most ehhez hozzátesszük azt is, amit sem kifejezni, sem bizonyítani nem lehet, megkapjuk a mítikus valóság szemlélet hármassztruktúráját. Ez a struktúra a három elem bármelyikére vonatkoztatva reprodukálható.

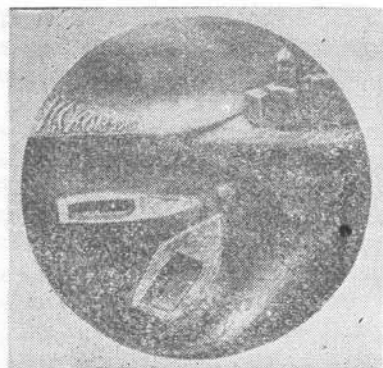
Azokban az esetekben, amikor egy magatartásprogramot egy másik magatartásprogrammal állíthatunk szembe, ez a program megjelenhet mint az adott magatartás LEÍRÁSA, ÉRTELMEZÉSE vagy KIFEJTÉSE. (A kifejtés úgy viszonyul a leíráshoz és értelmezéshez, mint NEM SZÖVEG a SZÖVEG-hez, az értelmezés pedig a leíráshoz és kifejtéshez, mint METASZÖVEG a SZÖVEG-hez.)

3.6. Nemcsak a szövegrész (szó, epizód) vagy szövegszint (cselekmény, kép), hanem a szövegstruktúra elemei is alkothatnak SZÖVEGELEM-et, és így mitológiként értelmezhetők.

3.7. Ha a mítoszkutató két szöveget (vagy két szövegelemet) kronologikus sorrendbe helyez, és ami az elsőben MÍTOSZ volt, az a másodikban egy specifikus oppozícióhoz kötődik, akkor ezt a helyzetet gyakorlatilag DEMITIZÁLÁS-nak nevezhetjük.

Andrási Katalin fordítása

A Semiotica 1974. 3. számában megjelent tanulmány rövidített változata.

Asszonyi Tamás plakettje